

„Alapvetően tanár vagyok.” – Beszélgetés Sudár Annamáriával, az MNMKK OSZK munkatársával

Sudár Annamária
 sudar.annamaria@oszk.hu
 Magyar Nemzeti Múzeum
 Közgyűjteményi Központ, Országos
 Széchényi Könyvtár
 kulturális menedzser

Ságghi Ilona
 saghi.ilona@oszk.hu
 Magyar Nemzeti Múzeum
 Közgyűjteményi Központ, Országos
 Széchényi Könyvtár
 kulturális menedzser

Sudár Annamária kulturális örökségünk megőrzése és bemutatása érdekében végzett szerteágazó munkássága, valamint a magyar irodalom klasszikusait népszerűsítő, kiemelkedő előadóművészi tevékenységének elismeréseként 2025. március 14-én a Magyar Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetését vehette át Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettestől a Karmelita Kolostorban.

Sudár Annamária az ELTE Bölcsészkar magyar nyelv és irodalom - történelem szakán szerzett diplomát 1996-ban. Pályája kezdetén középiskolai tanárként dolgozott, csaknem húsz esztendeje az Országos Széchényi Könyvtár munkatársa, irodalmi szerkesztő. Versmondói, előadóművészi pályája még hosszabb időtávot ölel fel. Mindezek mellett a Magyar Pálos Rend önkéntes segítője. Hogyan ér össze, erősíti egymást ez a három meghatározó terület?



Fotó: Sudár Annamária a kitüntetés átvételének napján a Karmelita Kolostorban (Fotó: Návay Ákos)

Nem szoktam ezen gondolkodni, de talán azt mondhatom, hogy bennem ez nem válik szét. Az irodalom, a versek kisgyerekkorom óta mindig ott voltak. Diákkoromban kezdtem verseket mondani, szavalóversenyekre járni, amivel persze sokan vannak így, de én „így is maradtam”. 1995-ben szereztem hivatásos előadóművész engedélyt. Meghatározó volt számomra a budai József Attila Gimnázium szellemisége, ahol a Latinovits Diákszínpad tagjaként is sokat tanultam. Szeretettel emlékezem most is Lukácsi Huba tanár úrra, akinek kicsit „a lelke színpadán játszottunk”. Később az ELTE Bölcsészkarán magyar és történelem szakon

végeztem. Nagy ajándéka az életemnek, hogy visszahívtak a József Attilába, azaz „Jóskás” tanár lehettem. Pályám elején elvégeztem a Pázmány Pé-

ter Katolikus Egyetemen a Teológia levelező tagozatát, amely szintén sokat adott a tanári munkához is.

A tanítás – noha természetesen nehézségeket is hozott – otthonos volt számomra az első pillanattól kezdve, s ma is azt mondhatom, hogy alapvetően tanár vagyok. Ez az, ami minden területen meghatároz. Amikor abbahagytam a tanítást, úgy gondoltam, hogy ez csak ideiglenes... A döntés hátterében főleg anyagi okok voltak, s a lehetőség, hogy a Neumann János Digitális Könyvtár és Multimédia Központba kerülhettem teljes állásba, ami akkor nagyobb anyagi biztonságot és kihívást is jelentett. Onnan szervezeti változások eredményeként nyolc munkatárssal kerültem az OSZK-ba 2007-ben. Jelenleg a Főigazgatói Kabinetben dolgozom. A Magyar Pálos Renddel a kapcsolatom 2004-ben kezdődött, amikor a Sziklatemplomba kezdtem járni hívőként... Akárhogy forgatom mindezt magamban, voltaképpen valami olyasmiről van szó, amit kultúráközvetítésnek nevezhetnénk.

A nemzeti könyvtár egyedülálló, összetett, a hazai és nemzetközi térben megvalósuló feladatrendszerének ellátásához a könyvtáros szakembereken kívül nagyon sok, különböző, egyéb képzettséggel is rendelkező munkatársra van szükség. Hangsúlyos a magyar irodalom-, nyelv-, és történettudomány területe, így számos jelentős, nagy volumenű, a könyvtár unikális gyűjteményén alapuló szellemi produktum létrehozása fűződik a nevedhez. Legutóbb a Jeles napok¹ című tartalomszolgáltatás megújításán dolgoztál, amelynek ünnepélyes átadása 2024-ben volt.

Igen, ez azért is érdekes, mert összeköti a „Neumannos” időket a nemzeti könyvtárban töltött éveikkel... A *Jeles napok* még ott készült el 2006-ban, s egyike volt azoknak a szolgáltatásoknak, amelyeket az OSZK átvett a Neumann-háztól.

Részese lehettem a megújítás összetett munkájának, s amelynek keretében az alapoktól kellett újra felépíteni a szolgáltatást. Miért érezted annyira szívügyednek?

Meg kellett újítani, hiszen a *Jeles napok* „nagykorú” lett; azaz informatikai szempontból teljesen elavult; csoda, hogy még működött. Annak idején oktatási segédanyagként készült, amely az önmagában is érdekes, letűnt idők nyomát is az „arcán viselő” kalendárium egyes napjaihoz, ünnepeihez és évfordulóikhoz kapcsolt vonatkozó verseket, szépirodalmi és szakirodalmi részleteket, képeket és hanganyagokat. Mann Jolánnal, főszerkesztőtársammal együtt mindig úgy gondoltuk, hogy a nemzeti könyvtár állománya kimeríthetetlen anyagot kínál ahhoz, hogy feldúsítsuk az ünnepoldalakat. Az újragondolt tartalomszolgáltatást további ünnepoldalakkal és az MNMCK OSZK gyűjteményének több száz dokumentumával gazdagítottuk, s a szerkesztők szándéka szerint a későbbiekben is folyamatosan bővítjük.

OSZK-s pályád kapcsán számos egyéb tartalomszolgáltatás elkészültében részt vettél.

Az első a Lázár Ervin-honlap² volt, az utolsó ebben a sorban a 2018-ban megújult corvina-honlap³.

¹ <https://jelesnapok.oszk.hu/>

² <https://mek.oszk.hu/kiallitas/lazar/html/indexke.htm>

³ <https://corvina.hu>

Tanár voltodból következett az is, hogy a honlapokhoz többször is társítottatok kollégáiddal szavalóversenyt, prózamondó versenyt is?

Igen, bár az elején ez nyilván nem volt tudatos. Később meg is fogalmaztuk magunknak Mann Jolán irodalomtörténész kolléganőmmel, hogy a mai kisdíjakok és gimnazisták a jövő olvasói. Fontos, hogy valamelyest mindig megjelenítsük a nemzeti könyvtár gyűjteményét is, hogy értékes üzeneteket közvetítsünk számukra olyan helyzetekben, amelyek számukra is érdekesek.

Több kiállításban is dolgoztál az elmúlt években, s ha jól tudom, itt kapcsolódott össze a „pálos téma” és az OSZK-s munkád.

Az OSZK gyűjteményének és más közgyűjtemények anyagának felhasználásával, valamint a Márianosztrai Fegyház és Börtön segítségével létrejött egy állandó kiállítás az 1850-es évek óta börtönként működő egykori pálos kolostor egyik melléképületében 2012-ben. 2014-ben a rend kiállításra készült a visszatérésük 80. évfordulója alkalmából. Az OSZK-val közösen szervezett *Pálosaink, a fehér barátok* című, a Janus Pannonius Múzeum Modern Képtárában megrendezett kiállítás kurátora lettem Sarbak Gábor irodalomtörténész, a HUN-REN–OSZK Fragmenta et Codices Kutatócsoport vezetője mellett. Külön öröm számomra, hogy közös kiadásban a kiállítás katalógusa is megjelent 2015-ben, valamint a nemzeti könyvtár szolgáltatásai között elérhető a 3D-változat⁴ is. 2019-ben a pálosokkal megjelentettük a második, átdolgozott kiadást is, amely már nem katalógus, hanem egy alapvető kiadvány mindenki számára, aki érdeklődik a rend iránt.

A pálosokhoz kiállítóbusz is kapcsolódott, ahol szintén te voltál a kurátor.

2018 és 2023 között a rend Boldog Özséb Programja kulturális részének egyik projektmenedzsere lehettem. Ennek, a 26 témát, köztük 15 kiadványt és a pálos buszt is összefogó munkának voltam az egyik vezetője Török Mátéval együtt. A busz, a *Pálosan szép az élet!* című mozgó kiállítás – noha a járványhelyzet anno kicsit szétszabdalta az útvonalat –, több, mint húszezer emberhez juttatta el a pálosok történetét, s 73 településen fordult meg. A busz kiállításának forgatókönyve az én munkám volt.

A rend időszaki kiadványának, A fehér barátnak⁵ is szerkesztője vagy, s úgy tudom, a háború előtti számok digitalizálását is te kezdeményezted az MNMKK OSZK-ban. Miért tartottad ezt fontosnak?

A digitalizálás azért is lényeges, mert a 20. század folyóiratait, újságait rossz minőségű papírra nyomtatták. Amikor a pálos rend 2008-ban újraindította az 1938 és 1948 között megjelent *A fehér barát* című rendi értesítő lapját, adódott, hogy megnéztem a két háború közötti számokat a gyűjteményben, s Moldován István, a MEK egyik alapítója és akkori vezetője, első szóra előre sorolta a munkát. S így történt ez akkor is, amikor az Erkel-honlapon dolgozva, a sakkozó Erkel kapcsán szembesültünk egy 19. század végi sakkszaklap állapotával.

A pálosokkal kapcsolatos eddigi munkáid betetőzése az OSZK és a rend közös kiadásában 2023 végén megjelent Pálos olvasókönyv⁶ irodalmi antológia, amely csaknem 800 oldal. 500 példányban jelent meg, s mára mind elfogyott, de most is keresik még az OSZK Kiadványtárában és boltjában. Lesz új kiadás?

⁴ <https://paloskiallitas.oszk.hu/>

⁵ <https://epa.oszk.hu/html/vgi/kardexlap.phtml?id=1890>

⁶ <https://oszk.hu/hirek/megjelent-palos-olvasokonyv>

Szeretném hinni, hogy igen, de ehhez pályázati háttér kell. Egyelőre még nem tudom, hogy mikor készülhet el, de azt igen, hogy kb. kétszáz képpel gazdagodhat majd ez a reménybeli második kiadás. A képek túlnyomó többsége az MNMKK OSZK gyűjteményéből származó dokumentum lesz, köztük számos olyan, amelyet nem, vagy csak ritkán közöltünk, illetve, amely a rend vonatkozásában még nem látott napvilágot.

2023. január 18-án, a pálosok nagy ünnepén, a Márianosztrán megrendezett Boldog Özséb-napon „A Rend Barátja” elismerésben részesültél. Mit jelent ez az oklevél?

Lengyelországban, a rend mai központjában már régebb óta létezik „A Rend Barátja” kitüntetés, amelyet a magyar rendtartomány 2023-ban vett át. A kitüntetés – amelyet férfiak és nők is kiérdemelhetnek –, teszi lehetővé, hogy a nők munkáját is díjazza a rend, hiszen a középkori hagyományokon alapuló confráteri elismerést csak férfiak kaphatják meg napjainkban. „A Rend Barátja” cím adományozásával nyilvánítja ki a rend, hogy a díjazottat hivatalosan is a rendhez nagyon közel álló személynek tekinti; olyan jótevőnek, akiről a napi imákban mindig megemlékezik. Az oklevelet Puskás Antal tartományfőnök atyától vehettem át első nőként. Nagyon meglepődtem akkor, mert nem is sejtettem. Azóta két férfi – egy világi és egy pap – is megkapta, de nőként jelenleg még egyedülként birtoklom.



Fotó: A Jeles napok bemutatója 2024 júniusában (Fotó: Visky Ákos)

Az MNMKK OSZK-ban jelenleg a Főigazgatói Kabinetben dolgozol. A munkaköröd kulturális menedzser. Mit jelent ez pontosan?

A napi aprómunka mellett – szövegek írása, tartalomösszeállítás, épületséták vezetése és a hírlevél elkészítése és kiküldése – eddig általában nagyobb lélegzetű feladatokat jelentett. Ilyen volt például a 70 perces, minden elemében az OSZK-ban készült dokumentumfilm 2021–22-ben⁷, amely bemutatja a Kézirattárunkban őrzött latin nyelvű *Pray-kódexet* és a kódexben lévő *Halotti beszéd és könyörgést*, az első összefüggő magyar nyelvemléket, valamint végigkíséri a Ferenc pápának ajándékozott dísmásolat elkészítésének hosszú folyamatát. A filmnek én írtam a forgatókönyvét és rendezőként is én jegyzem. Nagy feladat volt. Óriási élmény volt számomra a közös munka az OSZK Történeti Interjúk Tára munkatársaival, Ha-

⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=H12NtOWSMdQ>

nák Lucával, aki vágta és velem együtt szerkesztette az anyagot és Lukács Beával, aki kézben tartotta a filmes szakmai munkát.

A Vershaza és az Esszencia című állandó kiállításoknak is egyik kurátora voltál. Hogyan függ össze a két tárlat?

A Vershaza című kiállítás mára része az Esszencia című állandó kiállításunknak. Rózsa Dávid főigazgató úr könyvtárunk ún. Erekyeterének a teljes körű felújítása kapcsán időszaki kiállítást tervezett. A tárlat a Himnusz, a Szózat és a Nemzeti dal nálunk őrzött kéziratai köré épült. Kurátortársaimmal, Dede Franciska művelődéstörténésszel, Mann Jolán irodalomtörténésszel és Földesi Ferencsel, a Kézirattár vezetőjével a három kézirat mellett azt igyekeztünk bemutatni, hogy hogyan váltak ún. emlékezhelyé, azaz a nemzetről és magyarságunkról való gondolkodásunk meghatározó műveivé. Az Esszencia 2022 őszére készült el az alapítás ünnepére, s addigra vált világossá, hogy a Vershaza is beépül az állandó tárlatba.

Az elmúlt évben az OSZK is részt vett a Petőfi Kulturális Programban. Te három témával is benne voltál a munkában. Tanár vagy előadóművész voltál inkább ezeken az előadásokon?

Ezek az estek vagy iskolai délelőttökön inkább tanárként voltam jelen, hiszen a nemzeti könyvtárt és annak gyűjteményét is képviselve beszélhettem többek között Arany Jánosról. Képeket, kéziratokat is mutattam ezeken az „órákon”, s nagyon fontos szembesülés volt az is, hogy ez milyen sokat jelent az embereknek. Mi, akik közgyűjteményekben dolgozunk, kicsit meg is szokjuk, hogy mi mindent láthatunk eredetiben a saját szemünkkel...

Előadóművészként sokszor lépsz fel művésztársakkal, legtöbbször a Misztrállal, illetve az együttes valamelyik tagjával. Honnan a velük való ismeretség?

A Balassi Év hozott össze minket 2004-ben, de én már korábban is hallottam róluk. 2005-ben született meg első közös műsorunk, *A várakozás zsoldára* című, amellyel azóta is minden évben fellépünk. Ennyi év után nyugodtan mondhatom, hogy különleges összeállítás ez, mert valóban adventi és nem karácsonyi műsor, azaz – amint a cím is sugallja – a mindannyiunk életében közös, hétköznapi értelemben vett várakozásról, az adventi időszak befelé forduló figyelméről, s a hűvösödő, színeit és fényét veszítő napok csendjében megszülető reményről beszélünk a műsor által. Közös munka volt a Misztrállal az *Asperges me...* című pálos műsor is. De sokszor lépek fel Török Mátéval vagy Heinczinger Mikával külön-külön is. Mátéval és Rubold Ödön színművésszel közös műsorunk az *Üdv, Széchenyi!* című, a legnagyobb magyarról készült összeállítás, Mikával együtt adjuk elő a *Toldi estéjét* már sok éve. De van közös Kosztolányi-műsorom Huzella Péterrel és dolgoztam együtt Szabó Andrással, amelynek eredménye a *Mennyei poggyász* című, a magyar nyelvről készült összeállítás.

Számos önálló ested is van, amelyek közül tudom, hogy nemrégiben Weöres Sándor-műsorod és a Petőfi rendhagyó magyaróra is elhangzott. Utóbbit miért nem előadóestként nevezed meg?

Egyetemista korom óta visszhangzott bennem Margócsy István irodalomtörténész mondata, hogy Petőfi az egyik „tönkretett” klasszikusunk, mivel a politika mindig alakította, szelektelte... Annak idején diákjaim számára is érettségizétel-

variáció volt ez a téma. Ebben a műsorban Petőfi kapcsán a Petőfi-kép változásait igyekszem bemutatni. Nemcsak Petőfi-művek és -részletek hangoznak el, hanem pl. helyet kapnak róla szóló írások is: arról gondolkodunk, hogy valójában mennyire ismerjük „az istenek magyar kedvencét.”

A Pálos olvasókönyv reménybeli második kiadásáról beszéltél már. Milyen nagyobb feladatok várnak még rád ebben az évben?

A *Jeles napok* nagyarányú tartalmi bővítése évekre ad örömteli és meglehetősen összetett munkát. Itt hadd említsem meg, hogy a Színháztörténeti- és Zeneműtár munkatársai már átadtak egy anyagot, amely szerkesztésre és betöltésre vár, és számos más „gyűjteményi szelet” kínál további lehetőséget, ahogy a MEK és az EPA folyton gyarapodó állománya is. Remélem, hogy továbbra is részese lehetek irodalom- és olvasásnépszerűsítő programoknak, szívesen tartanék előadásokat is. Kiemelt feladat a 2026-os Mohács 500 évforduló, amelynek előkészítése már most elkezdődik, s amely kapcsán szívügyem, hogy az új kutatási eredmények és nézőpontok a közoktatás szereplőihöz is eljussanak.

